

ਅਪੀਲੇਟ ਸਿਵਲ

ਖੇਸਲਾ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਜੇਜੇ.

ਬਿੱਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ- ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਮਾਇਆ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਉੱਤਰਵਾਦੀ

1949 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 326

1954

ਦਸੰਬਰ 23

ਕਸਟਮ (ਪੰਜਾਬ) – ਸਕਸੈਸ਼ਨ (ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ)- ਪਿੰਡ ਜਵਾਨ ਦੇ ਜਾਟ, ਸੋਨੀਪਤ ਤਹਿਸੀਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਹਤਕ – ਕੀ ਪਗਵੰਡ ਦਾ ਜਾਂ ਚੁੰਡਾਵੰਡ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਰੋਹਤਕ ਜ਼ਿਲੇ ਦੀ ਸੋਨੀਪਤ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਜਾਟਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਧਾਰਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਪਗਵੰਡ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਿਵਾਜ- ਏ- ਆਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਰੋਹਤਕ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 44 ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਆਮ ਨਿਯਮ ਉਹੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੱਤ, ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਰੋਹਤਕ, ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਕਰੀ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, ਮਿਤੀ 30 ਦਸੰਬਰ, 1948 ਨੂੰ। ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਦਾਸ ਜੈਨ, ਸਬ- ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਸੋਨੀਪਤ, ਮਿਤੀ 8 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 1948, ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ 53/72 ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ। ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੰਡੇ ਗਏ ਘਰਾਂ ਬਾਰੇ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਖੁਦ ਚੁੱਕਣ ਲਈ। ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਖਰਚੇ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਐਸ ਸੀ ਮਿੱਤਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਡੀ.ਐਨ. ਅਗਰਵਾਲ, ਉੱਤਰਵਾਦੀਆਂ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਰੋਹਤਕ ਦੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਬਿੱਜ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਪਗਵੰਡ ਜਾਂ ਚੁੰਡਾ- ਵੰਡ ਦਾ ਨਿਯਮ।

ਇਹ ਧਿਰਾਂ ਰੋਹਤਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸੋਨੀਪਤ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਵਾਨ ਦੇ ਜਾਟ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੇਡੀਗਰੀ- ਟੇਬਲ ਤੋਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ:-

ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਆਖਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਧਾਰਕ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਘਰ ਹੈ, ਨੇਤ ਰਾਮ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਇਹ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੰਨੀ, ਉਸਦੀ ਵਿਧਵਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਖੁੱਲਣ 'ਤੇ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਚੁੰਡ- ਵੰਡ ਦਾ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜੈ ਦੇਵੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ। ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਮਕਾਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਗਵੰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਚੁੰਡਵੰਡ ਦੁਆਰਾ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 53/72 ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਇੱਕ ਡਿਕਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਪਗਵੰਡ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰੋਹਤਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਰਿਵਾਜ- ਏ- ਆਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਆਮ ਨਿਯਮ ਪਗਵੰਡ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 44 ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਹੇਤ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਤ, ਪੂਰਵਜ, ਸੰਪਤੀ ਚੁੰਡਵੰਡ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੱਖ- ਵੱਖ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਹੇਤ ਰਾਮ ਦੇ ਕਈ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ, ਨੇ ਚੁੰਡਵੰਡ ਦਾ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। - ਪਲਾਈ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ, ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ D.1 ਅਤੇ D.2 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਸਾਬਕਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੁੰਡਵੰਡ ਦਾ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰਵਜ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਵਾਜ- ਏ- ਆਮ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦਾਹਰਣ ਨਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਰਿਵਾਜ- ਏ- ਆਮ ਵਿੱਚ ਆਮ ਰੀਤੀ- ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਰਿਵਾਜ- ਏ- ਆਮ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚੁੰਡਵੰਡ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ।

ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ ਡੀ. 2 ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਇਤਫਾਕੀਆ ਟਿੱਪਣੀ ਸੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਚੁੰਡ- ਵੰਡ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ ਪਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ. ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

-Jaspal Singh, Translator.